

**ДЪРЖАВНО-ОБЩЕСТВЕНА КОНСУЛТАТИВНА КОМИСИЯ ПО
ПРОБЛЕМИТЕ НА БЕЗОПАСНОСТТА НА
ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА**

**СЪСТОЯНИЕ НА БЕЗОПАСНОСТТА
НА ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА
НА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2009 Г.**

София, 2010 г.

През 2009 година по пътищата на страната са регистрирани 7068 тежки пътнотранспортни произшествия (ПТП), при които са загинали 901 и са били наранени 8674 души, 2648 от които тежко. Това е най-малкият брой загинали от 1967 г. насам (фиг. 1). Спрямо 2008 г. е регистрирано намаление на тежките пътнотранспортни произшествия с 12,1%, на убитите с 15,1%, общо на ранените с 12,8% и на тежко ранените с 16,5%.

Коефициентът за безопасност - убити на 1 млн. население от 139,5 през 2008 г. е достигнал ниво от 118 убити на 1 млн. жители през 2009 година.

За периода 2000 - 2009 г. в резултат на пътнотранспортни произшествия са загинали 9852 граждани и са били наранени 90690.

През този период са настъпили известни изменения в пътнотранспортната обстановка. Броят на водачите на МПС е нараснал от 3894000 на 4490000. Регистрираните моторни превозни средства са нараснали с над 910000 спрямо 2006 година, когато бе извършена цялостна пререгистрация на автомобилния парк. Към момента Републиканската пътна мрежа е с дължина 19435 км., от които 418 км. са автомагистрала, 2975 км. са пътища първи клас, 4029 км. - втори клас и 12013 км. - трети клас. Пътната мрежа се запази без съществено изменение, но с известно влошаване на организацията на движение по нея, по общинските пътища и в населените места.

Регистрирано е известно изменение в структурата на пътнотранспортните произшествия. По отделни показатели произшествията бележат задържане без съществено изменение, по други - известен спад на размера на последствията, а по трети се забелязва трайна тенденция на нарастване на произшествията и жертвите при тях.

Спрямо средните показатели на пътнотранспортните произшествия с фатален изход за периода 1968 - 2009 година броят на загиналите през 2009 година е с 204 по-малко.

Каква е обстановката в България и къде сме по показатели, характеризиращи безопасността на движението, в сравнение с други държави в Европа?

Независимо от постигнатото сериозно намаление на жертвите, сравнението по показателя убити на един милион жители (фиг. 2) показва, че пътнотранспортната обстановка се запазва напрегната и тежка. Редица страни в Европа като Холандия, Швеция, Англия, Дания, Финландия имат смъртност в следствие на ПТП около 2 - 2,5 пъти по ниска в сравнение с България.

Голямата разлика в показателите за безопасността на движението в отделните европейски държави е отражение на поведението на участниците в движението, безопасността на автомобилния парк и пътната инфраструктура и качеството на оказваната долекарска и специализирана медицинска помощ. По-добрите показатели по безопасност на движението на отделни страни са следствие от последователна политика и на сериозни инвестиции в тази насока през последните години.

Каква е структурата на пътнотранспортните произшествия и жертвите при тях?

1. Жертви на пътнотранспортни произшествия по възраст (фиг. 3).

През последните 10 години по пътищата на страната са загинали 629 деца до 17 годишна възраст, 1541 младежи и девойки от 18 до 24 годишна възраст, 5782 граждани от 25 до 64 години и 1901 възрастни хора над 65 години. От тях 7451 са мъже и 2402 - жени.

1.1 Деца до 17 годишна възраст

За периода 2000 - 2009 са загинали 629 деца и са били наранени 12614. От тях до 6 годишна възраст 104 са загинали и 1544 са ранени, от 7 до 9 г. 92 са загинали и 2572 са ранени, от 10 до 14 г. 159 са загинали и 3827 са ранени, от 15 до 17 г. възраст 274 убити и 4671 ранени (фиг. 4).

В групата от 0 до 6 г. най-голям е броят на пострадалите деца като пътници и пешеходци - съответно 755 и 852 (фиг. 5).

В групата от 6 до 9 г. най-голям е броят на пострадалите деца като пешеходци - 41 загинали и 1552 ранени (фиг. 6).

В групата от 10 до 14 г. най-голям е броят на пострадалите деца като пешеходци - 49 загинали и 1792 ранени (фиг. 7).

В групата от 15 до 17 г. жертвите са най-често пътуващите в автомобила - 186 загинали и 2679 ранени (фиг. 8).

През периода броят на децата, станали жертва като пътници постоянно нараства (фиг. 9). Като пътници са загинали 366 и са били ранени 5385 деца.

При пострадалите деца като пътници 53% от тях са били обезопасени.

Като пешеходци са пострадали 5277 деца, от които 159 са загинали.

Запазва се високата аварийност с децата пешеходци (фиг. 10).

Над 92% от пострадалите деца пешеходци са при ПТП, настъпили в населените места, в районите където живеят и край учебните заведения.

1.2 Младежи и девойки от 18 до 24 годишна възраст.

През 2009 г., в резултат на пътнотранспортни произшествия са пострадали 1925 младежи и девойки от 18 до 24 годишна възраст, от които 157 са загинали. Над 93% от пострадалите младежи и девойки са станали жертви като водачи и пътници съответно в и на моторното превозно средство (фиг. 11).

През периода 2000 - 2009 година са загинали 1541 и са били ранени 17582 млади хора (фиг. 12). От тях:

- като водачи са загинали 744;
- като пътници са загинали 708;
- като пешеходци - 89 (фиг. 13).

Броят на жертвите млади хора през периода е нараснал с 12,9%.

1.3 Пострадали участници в движението от 25 до 64 годишна възраст.

От тази възрастова група през 2009 година пострадалите са 5220 души, от които 522 са загинали. Като водачи на превозно средство са пострадали 2620 души,

от които 313 са загинали. Следва групата на пострадалите пътници - 1663, от които 134 загинали, и на пешеходците - 937, от които 75 са загинали (фиг. 14).

За периода 2000 - 2009 година при ПТП са загинали 5782 и са ранени 50345 граждани на възраст от 25 до 64 години (фиг. 15). Броят на жертвите от тази възрастова група постоянно нараства основно като водачи и пътници.

1.4 Пострадали участници над 65 години.

През 2009 година са пострадали 1208 граждани над 65 години, от които 159 са загинали. Най-голям е дялът на загиналите пешеходци - 106 (66,7%), следват водачите 37 загинали (23,3%). Като пътници са загинали 16 души (10%) (фиг. 16).

За периода 2000 - 2009 година са загинали 1901 граждани над 65 годишна възраст, а 10149 са били ранени, като се запазва структурата по вид на участие (фиг. 17).

1.5 Жертви по пол.

През 2009 година при ПТП са пострадали 3318 жени и 6257 мъже, от които са загинали 200 жени и 701 мъже.

Най-много мъже загиват при ПТП като водачи на ППС - 413;

- като пътници загиналите са 23,8%;

- като пешеходци - 17,3%.

Жените по-често попадат в ПТП като пътници - 50,0% от загиналите жени;

- като пешеходци загиналите при ПТП жени са 38,5%;

- като водачи - 11,5% (фиг. 18).

При мъжете на всеки 9 пострадали един загива, а при жените на 17 пострадали 1 загива.

През периода 2000 - 2009 г. в резултат на пътнотранспортни произшествия са загинали 7451 мъже и 2402 жени.

Най-много мъже са загинали като водачи на ППС - 4103;

- като пешеходци - 168;

- като пътници - 1660;

Най-много жени са загинали като пътници в автомобилите - 1156;

- като пешеходци - са 1000;

- като водачи на ППС загиналите жени са 245.

И при жените и при мъжете има нарастване на жертвите - пътници в МПС (фиг. 19).

Това нарастване е най изразено при жените - пътници до 2008 година, защото през 2009-та има известно намаление, докато при мъжете има намаление през последните три години.

2. Жертви по вид на участие (фиг. 20).

Жертвите на пътнотранспортните произшествия като начин на участие се разделят на водачи на пътно превозно средство - виновни или невинни, пътници, в по-голямата си част са невинни и хора, които се движат по пътищата и са извън превозното средство, в следствие на което са силно уязвими при удар.

2.1 Водачи на пътно превозно средство

2.1.1 Общо пострадали водачи на ППС

През 2009 г. като водачи на пътно превозно средство са пострадали 4023 граждани, от които 436 са загинали. Броят на пострадалите водачи е 42% от общия брой на пострадалите при пътнотранспортни произшествия, а на загиналите водачи - 48,4% от общия брой на загиналите.

По възраст на загиналите водачи, 10 са били до 17 годишна възраст, 76 от 18 до 24 години, 313 от 25 до 64 години и 37 - над 65 години (фиг. 21).

От загиналите водачи 23 са жени и 413 са мъже.

За периода 2000 - 2009 година са загинали при ПТП 4348 и са били ранени 35558 водачи на пътни превозни средства (фиг. 22).

2.1.2 Пострадали водачи, по вид на ППС

През 2009 година са пострадали 2660 водачи на леки автомобили, от които 319 са загинали и през годините техният брой от 288 през 2000 г. е нараснал на 319 през 2009г., като най-голям е бил техният брой през 2008 година - 344 загинали водачи на пътни превозни средства (фиг. 23).

- водачи на мотоциклети - 536 пострадали, от които 44 загинали;
- водачи на велосипеди - 373 ранени и 29 загинали;
- водачи на товарни автомобили - пострадали 167, от които 28 загинали;
- водачи на мотопеди - 154 пострадали, от които 5 загинали;
- водачи на каруци - 47 ранени и 6 загинали.

При водачите на мотоциклети броят на загиналите е нараснал почти два пъти през последните две години (фиг. 24).

2.2 Пътници

Като пътници през 2009 г. са пострадали 3350 души, от които 267 са загинали. Броят на пострадалите пътници представлява 35% от общия брой пострадалите, а на загиналите - 21,9% от общия брой загинали при ПТП.

От загиналите пътници 100 са били жени и 167 мъже.

По възраст загиналите пътници до 17 години са 45, от 18 до 24 години - 72, от 25 до 65 години - 134 и над 65 годишна възраст - 16 (фиг. 25).

Пострадалите пътници в леките автомобили са 2891, от които 247 са загинали.

В товарните автомобили са пострадали 95 пътника, от които 5 са загинали.

В автобусите са пострадали общо 132 пътника, от които 4 са загинали.

За периода 2000 - 2009 година в резултат на ПТП са загинали 2816 пътници в МПС и са били ранени 32483 (фиг. 26), броят на пострадалите пътници е нараснал с 10,9%. Запазва се високият брой на пътниците - жертви в леките автомобили - 29408 пострадали, от които 2370 са загинали. При ПТП на предните седалки са пострадали 1606 от возещите се, от които 133 са загинали. На задните седалки са загинали 107 и са били ранени 1064.

2.3 Пешеходци

През 2009 г. в следствие на пътнотранспортни произшествия са пострадали 2202 пешеходци, от които 197 са загинали. Броят на пострадалите пешеходци представлява 23,0% от общо пострадалите от ПТП, а загиналите пешеходци са 21,9%. От загиналите пешеходци 76 са жени и 121 мъже.

Спрямо 2008 година броят на загиналите пешеходци е намален с 81 (29,1%).

През периода 2000 - 2009 г. са загинали 2689 пешеходци и са били ранени 22648. Съществува известно намаление на пострадалите пешеходци през този период като най-съществено е през 2009 г. (фиг. 27).

Най застрашени да пострадат при пътнотранспортно произшествие са гражданите на възраст над 65 години, като при тях и смъртността е най-висока. На всеки 6 блъснати пешеходци от тази възрастова група 1 загива, докато при останалите възрастови групи средно на всеки 11,5 блъснати един загива.

3. По какъв начин загиват хората в пътното движение?

Над 96% от загиналите при пътнотранспортни произшествия се отнасят към три основни вида произшествия - блъскане между моторни превозни средства, блъскане на уязвими участници в движението (пешеходци, велосипедисти и др.) и пътнотранспортни произшествия с един автомобил без други участници (фиг. 28).

3.1 Пътнотранспортни произшествия с едно МПС

Сам катастрофира!

През 2009 г. са регистрирани 1978 тежки ПТП, при които водачите самостоятелно са катастрофирали поради загуба на управление. Загиналите са 353, а ранените са 2557 (фиг. 29). От тях, поради:

- блъскане в дърво са загинали 131 граждани и са ранени 634;
- преобръщане на МПС - загинали 141 и ранени 1216;
- блъскане в стълб - загинали 45 и ранени 370;
- блъскане в предпазни огради - 34 убити и 313 ранени.

През периода 2000 - 2009 година при единични ПТП са загинали 3222 и са били ранени 24290 души (фиг. 30). От тях:

От удари на МПС в крайпътни дървета са пострадали 7863 граждани, от които 1257 са загинали (фиг. 31).

Поради блъскане в стълб са загинали 422 и са ранени 3421 души.

При блъскане в ограда убитите са 312, а ранените 3207.

При преобръщане извън пътя са загинали 1036 души и 8764 са ранени.

При преобръщане на пътя загиналите са 159, а ранените - 1892.

Основно тези ПТП са вследствие загуба на управлението на МПС от страна на водача поради превишаване на скоростта, отклоняване на вниманието и др.

Това са ПТП, при които се нарушава устойчивостта на системата водач - автомобил - път, в резултат на което автомобилът се преобръща или се блъска в различни препятствия и прегради извън пътното платно и които са пряко свързани със знанията и уменията на водача, неговото състояние и възможности да избере правилната скорост.

В редица случаи загубата на управление е свързана с умора, задремване и заспиване на волана, разсейване, загуба на ориентация в тъмната част поради липса на маркировка или сигнализация.

По-голямата част от единичните ПТП са настъпили извън населени места, където скоростите на движение са по-високи.

3.2 Сблъскване между МПС

Сблъскването между две и повече МПС е групата ПТП с най-голям дял пострадали граждани. През 2009 година са пострадали 3684, от които 298 са загинали.

За периода 2000 - 2009 година поради сблъскване между МПС са загинали 3145 и били ранени 35957 граждани.

3.2.1 Сблъскване между две и повече МПС

Основни причини за този вид ПТП са неправилното изпреварване, престрояване и навлизане в лентата за насрещно движение (фиг. 32). Поради тези причини през 2009 година са пострадали 2638 души, от които - 193 са загинали.

Средно за периода 2000 - 2009 година на 74 катастрофи между МПС се падат по 10 убити. Този показател за 2009 година е 73 към 10 и е най-високият за последните четири години (фиг. 33).

С изключително тежки последици са челните удари между моторните превозни средства. За последните 10 години са регистрирани 8128 челни удара, при които са загинали 1849 и са ранени 13017 граждани.

Това са ПТП с много тежки последици - на всеки 44 ПТП се падат по 10 загинали, но за последните 10 години с най-тежки последици са били челните удари през 2009 година, където 10 загинали са падат на всеки 39 ПТП.

В резултат на странични удари между автомобилите в зоните на кръстовищата са загинали 495 и са ранени 10411 граждани.

3.2.2 Блъскане в движещо се отпред МПС

Поради неспазване на дистанция между и блъскане в движещо се отпред МПС през 2009 година са пострадали 393, от които 27 са загинали.

За периода 2000 - 2009 година в следствие на неспазване на дистанция и блъскане в движещо се отпред МПС са регистрирани 2446 произшествия, при които са загинали 281 и са получили различни видове наранявания 3262 лица, от които 217 от убитите и 1666 от ранените са по пътищата извън населените места.

3.2.3 Блъскане в спряло МПС - 14 убити, 242 ранени за 2009 г.

За периода 2000 - 2009 г. са регистрирани 2115 тежки пътнотранспортни произшествия от този вид, при които са загинали 184 и били ранени 2684 души.

3.3 Уязвими участници в движението

3.3.1 Блъскане на пешеходец

През 2009 година са регистрирани 2024 ПТП с пешеходци, като загиналите са 175, а ранените - 1949. Най-често жертви на ПТП като пешеходци стават възрастните хора над 65 години. От загиналите 901 души през 2009 година 106 са пешеходци на възраст над 65 години. От всички загинали пешеходци 53,5% са от тази възрастова група, следва групата от 25 до 64 - със 75 убити (37,9%).

За периода 2000 - 2009 година са пострадали 25343 пешеходци от които 2689 са загинали, като 44,1% са от възрастовата група - от 25 до 64 години и 46,6% са над 65 годишна възраст - фиг. 34.

Различна е и смъртността на блъснатите пешеходци. В групата от 0 до 17 години при 19 пострадали пешеходци 1 загива, сред 18 - 24 годишните при 12

пострадали 1 загива, от 25 до 64 г. при 10 блъснати пешеходци 1 загива и за групата над 65 години - при 8 пострадали 1 загива.

Вижда се, че при нарастване на възрастта на блъснатите пешеходци намалява вероятността те да преживеят удара.

Забелязва се известна тенденция на намаляване на тежките пътнотранспортни произшествия с участието на пешеходци (фиг. 35).

По-голямата част от блъснатите пешеходци са в резултат на превишаване на скоростта.

Масово не се спазва предимството на пешеходеца на пешеходните пътеки, в районите на спирките на обществения транспорт, при завиване на кръстовищата.

Високата конфликтност се дължи и на недостатъците и пропуските в организацията на движението в населените места, липсата на условия за движение на пешеходците по пътищата.

3.3.2 Блъскане на велосипедист

През 2009 година са регистрирани 347 произшествия от вида „Блъскане на велосипедист“, при които са загинали 25 души и 333 са били ранените.

За периода 2000 - 2009 година са регистрирани 4018 произшествия от вида „блъскане на велосипедист“, при които са загинали 438 и са ранени 3722 велосипедисти.

Блъскането на велосипедист през последните години бележи задържане на тежките ПТП (фиг. 36). Над 83% от ударите на велосипедисти са реализирани в населените места.

Високата смъртност на блъснатите велосипедисти е в резултат на тежките черепно-мозъчни травми. На всеки 10 блъснати велосипедисти 1 загива. За ограничаване на пътнотранспортните произшествия с участие на велосипедисти и намаляване на последствията в много европейски държави се отделя голямо внимание за повишаване ползваемостта на обезопасителните каски, създаване на самостоятелни ленти за движение и повишаване видимостта на велосипедистите.

3.4 Блъскане на каруца

В резултат на сблъсъци между МПС и каруци през 2009 година са пострадали 84 души, от които 5 са загинали. Над 54% от ПТП от този вид са настъпили в тъмната част на денонощието. Голяма част от каруците се движат не оборудвани съгласно Закона за движението по пътищата, много често се управляват от лица, които не познават правилата за движение.

За периода от 2000 до 2009 година, в резултат на сблъсък между МПС и каруца, са пострадали 1398 граждани, от които 141 са загинали.

По години при този вид пътнотранспортни произшествия се наблюдава една неравномерност, което се откроява от броя на убитите (фиг. 37).

Един от начините за намаляване на този вид пътнотранспортни произшествия е подобряване на видимостта, както на превозното средство, така и на пътуващите в каруцата водачи и пътници.

3.5 Блъскане на МПС от влак

Пътнотранспортните произшествия от този вид са с изключително голяма

тежест. През 2009 г. са регистрирани 2 тежки пътнотранспортни произшествия, при които са били ранени 2 души.

За периода 2000 - 2009г. са регистрирани 61 тежки пътнотранспортни произшествия, при които са пострадали 114 души, от които 35 са загинали.

Голяма част от водачите подценяват опасността на нарушението при преминаване през железопътен прелез. Този вид пътнотранспортни произшествия са с изключителна тежест и почти винаги завършват със смърт на хората, които са в автомобила.

3.6. Падане на пътник

От този вид през 2009 г. са регистрирани 90 тежки пътнотранспортни произшествия, при които са били ранени 97 души.

За периода 2000 - 2009г. в резултат на този вид пътнотранспортни произшествия са пострадали 767 души, от които 37 са загинали.

3.7 Блъскане на животно

През 2009 г. са регистрирани 24 тежки пътнотранспортни произшествия, при които са загинали 9 и са били наранени 20 души.

Общо за 10 годишния период са регистрирани 214 тежки пътнотранспортни произшествие следствие на блъскане в животно, при които са пострадали 267 души от които 30 са загинали.

4. Причини за пътнотранспортните произшествия

Разпределението на пътнотранспортните произшествия по причини показва, че 92,9% от пътнотранспортните произшествия са регистрирани по вина на водачите на МПС, 5,3% поради нарушения на пешеходците, 0,5% поради техническа неизправност и 0,1% поради недостатъци на пътя.

Основният дял за ПТП се отнася към грешките и нарушенията на водача и на пешеходеца, доколкото в законодателството недостатъците на пътната инфраструктура, пасивната и активна безопасност както и техническото състояние на МПС се приемат като даденост и не се свързват с конкретното ПТП.

4.1 По вина на водачите на ППС

По вина на водачите на МПС за периода 2000 - 2009 година са настъпили 69445 тежки пътнотранспортни произшествия, при които са загинали 9198 и са били ранени 85671 участници в пътното движение.

Най-често водачите попадат в ПТП поради неправилен избор на скорост на движение, при които са загинали 4834, а 36756 души са получили различни видове наранявания (фиг. 38).

Поради неправилни маневри са настъпили 11697 ПТП, с 1964 убити и 15945 ранени граждани.

При отнемането на предимство на ППС са настъпили 11248 ПТП, с 691 убити и 15123 ранени.

4.1.1 Неправилен избор на скорост

През 2009 година по тази причина са регистрирани 2848 пътнотранспортни произшествия, с 477 загинали и 3512 ранени. Най-често настъпват произшествията с

едно МПС - 1587 ПТП, с 296 убити и 2051 ранени (фиг. 39). Регистрирани са 534 тежки сблъсквания между ППС с 81 убити и 756 ранени лица.

Поради неправилния избор на скорост за периода 2000 - 2009 година са настъпили 30254 пътнотранспортни произшествия, при които са загинали 4834 и са били наранени 36756 граждани. Броят на пътнотранспортните произшествия, ранените и убитите при тях се изменят през годините (фиг. 40).

Поради неправилен избор на скорост по пътищата извън населените места са регистрирани 78% от сблъскванията в дърво, които са с най-тежки последици - на всеки 35 тежки ПТП се падат по 10 загинали.

При сблъскванията между МПС на всеки 55 ПТП се падат 10 убити.

При преобръщанията на всеки 70 ПТП се падат 10 убити.

Поради неправилен избор на скорост през 2009 година са регистрирани и 513 ПТП от вида „блъскане на пешеходец” с 553 пострадали, от които 71 са загиналите, като всеки трети е убит на път извън населените места.

Най-често срещаното нарушение на водачите, водещо до настъпването на произшествие, през периода 2000 - 2009 година е „несъобразената с пътните условия скорост” - 20253 ПТП, с 3355 убити и 25567 ранени (фиг. 41), но с най-тежки последици е нарушението „превишена скорост при общо ограничение”, където на всеки 24 ПТП се падат 10 убити.

4.1.2 Неправилно изпреварване и навлизане в лентата за насрещно движение

През 2009 година поради неправилно изпреварване са регистрирани 158 ПТП, с 40 загинали ПТП и 251 ранени

При навлизане в лентата за насрещно движение са настъпили 290 ПТП с 72 загинали и 471 ранени. По-голямата част от тези ПТП са челни удари поради изпреварване при насрещно движение. Навлизането в лента за насрещно движение е в следствие отклоняване на вниманието или изпускане на управлението в хоризонталните криви. Тежестта на тези ПТП е много висока - на всеки 4 ПТП през 2009 година се пада по 1 убит.

За периода 2000 - 2009 г. поради неправилно изпреварване са настъпили 2047 пътнотранспортни произшествия с 461 убити и 3248 ранени (фиг. 42).

Поради навлизане в лентите за насрещно движение са настъпили 3079 ПТП с 835 загинали и 5001 ранени (фиг. 43).

Броят на жертвите при тези нарушения се изменя през годините.

4.1.3 Отнемане на предимство на ППС

По тази причина през 2009 година са регистрирани - 1106 ПТП, с 67 загинали и 1480 ранени.

Най-често отнемането на предимство с участие на две и повече МПС се извършва в зоната на кръстовищата.

Поради отнемане на предимство през 2009 година са регистрирани 879 ПТП от вида „сблъскване между МПС” с 53 убити и 1250 ранени.

Отнемането на предимство е причина да настъпят през 2009 година 136 ПТП от вида „блъскане на велосипедист” с 5 убити и 133 ранени.

За периода 2000 - 2009 година поради отнемане предимство на ППС са регистрирани 11248 тежки пътнотранспортни произшествия, при които са загинали 691 и са били ранени 15123 граждани.

При сблъскванията между МПС са пострадали 13279 лица, от които 515 са загинали. Броят на убитите при този вид нарушения се изменя през годините, като варира средно около 70 (фиг. 44).

4.1.4 Отнемане предимство на пешеходец

Поради тази причина през 2009 година са регистрирани 630 ПТП с пешеходци, при които 26 са загинали и 629 са ранени.

За периода 2000 - 2009 г. поради тази причина са загинали 344 и са били ранени 5476 граждани (фиг. 45).

Тежестта на произшествията поради отнемане предимство на пешеходец средно за периода е 1 убит на 16 ПТП, като най-тежко е било положението през 2000 година - 1 убит на 9 ПТП, а през 2009 година вече е 1 убит на 24 ПТП.

4.1.5 Употреба на алкохол

При управление под въздействието на алкохол рязко се изменят възможностите на човека за оценка на обстановката и за своевременно реагиране.

Поради управление на МПС от водачи под въздействието на алкохол през 2009 година са регистрирани 242 тежки ПТП, при които са загинали 32 и са ранени 331 граждани.

За периода 2000 - 2009 г. поради употреба на алкохол са регистрирани 3778 тежки ПТП, при които са загинали 487 души и 4815 са били тежко ранени (фиг. 46).

През този период средно на 78 ПТП поради употреба на алкохол са се падали по 10 убити, а през 2009 година това отношение е 76 към 10.

Управлението под въздействие на наркотични вещества или други медикаменти не се отчита, поради отсъствие на система и технически средства. Вън от статистиката остават редица фактори, които оказват въздействие върху възможностите на водача адекватно да управлява - умора, депресия, различни заболявания, природни аномалии и др.

4.1.6 Неправоспособни водачи

Особено опасни са случаите на управление на МПС от неправоспособни водачи. През 2009 г. са регистрирани 566 ПТП, с 84 убити и 713 ранени. В над 80% от случаите неправоспособните водачи са управлявали чужд автомобил, предоставен от собственика и в него са се возели пътници.

Над 50% от неправоспособните водачи са били млади хора от 17 до 25 годишна възраст.

За периода 2000 - 2009 г. по вина на неправоспособни водачи са регистрирани 5332 ПТП, при които са загинали 740 и са били ранени 6736 граждани (фиг. 47).

След 2000 година съществува ясно изразена тенденция на нарастване на жертвите на пътнотранспортните произшествия по вина на неправоспособни водачи на МПС.

Има региони, в които броят на пострадалите при ПТП по вина на неправоспособни водачи е традиционно висок. Такива са Бургас, Пловдив, Стара Загора, Враца, Варна, Благоевград, Шумен, Плевен, Русе, Добрич и др. (фиг. 48).

Пътнотранспортни произшествия по вина на неправоспособни са регистрирани навсякъде, и в големия град, и по републиканската пътна мрежа, но най-голяма част са настъпили в селските райони и райони традиционно непокрити от контролната дейност.

4.1.7 Нови водачи (фиг. 49).

Има постоянен ръст на убитите при пътнотранспортни произшествия по вина на водачи със стаж до 1 година като водачи. За периода техния брой е нараснал над 2,5 пъти.

За периода 2000 - 2009 по вина на водачи със стаж до 1 година са загинали 770 и били наранени 7187 граждани.

Водачите със стаж до 1 г. причиняват пътнотранспортни произшествия с тежки последици 3,5 до 4 пъти по често от останалите водачи.

5. Пътнотранспортни произшествия по вид на моторното превозно средство

5.1 Леки автомобили

През периода 2000 - 2009г. с участие на леки автомобили са регистрирани 54078 ПТП, при които са загинали 7085 и са били ранени 68798 души (фиг. 50).

За 10 години броят на убитите при ПТП водачи, по тяхна вина, е нараснал с 10,8% през 2009 спрямо 2000 година, а броят на ранените е нараснал с 12,4% (фиг. 51).

5.2 Товарни автомобили (фиг. 52).

Товарните автомобили през 2009 година са участвали в 419 ПТП, при които са загинали 96 и са били ранени 453 души.

Произшествията с товарни автомобили са с най-голяма тежест – на всеки 4,4 ПТП се пада по един убит.

За периода 2000 - 2009 година с участие на товарни автомобили са регистрирани 5002 ПТП с 971 убити и 5836 ранени граждани.

5.3 Автобуси (фиг. 53).

През 2009 г. са регистрирани 143 ПТП с участие на автобуси, при които са загинали 35 души.

За периода 2000–2009 година са регистрирани 1703 пътнотранспортни произшествия, при които са загинали 280 и са ранени – 2169 лица.

5.4 Мотоциклети

През 2009 г. с участие на мотоциклети са настъпили 361 ПТП, при които са загинали 39 и са ранени 384 души.

За периода 2000 - 2009 година с участието на мотоциклети са настъпили 3119 пътнотранспортни произшествия с 383 убити и 3344 ранени (фиг. 54).

Броят на жертвите мотоциклетисти постоянно нараства, като загиналите през 2008 година спрямо 2000 г. са станали два пъти повече, а през 2009 година са повече с 39,3%.

5.5 Велосипеди

През 2009 година са загинали 29 велосипедисти и са били ранени 373.

За периода 2000 - 2009 година при ПТП са били убити 465 велосипедисти и са били ранени 4020 (фиг. 55).

6. Обезопасителни системи

Съществен резерв за намаляване на последствията от ПТП е ползването на обезопасителните системи - каски, колани и детски обезопасителни седалки.

През последните години намалява броят на не ползващите предпазни средства водачи и пътници, участващи в ПТП (фиг. 56).

През 2009 г. от всички участвали в ПТП водачи и пътници 69,7% (фиг. 57) са ползвали обезопасителните системи, като този процент в населените места е 64,7, а извън населените места - 75,7 (фиг. 58).

От пострадалите при ПТП - 28,7% от водачите и 36,5% от пътниците (фиг. 59) не са ползвали обезопасителни системи.

От загиналите 187 пътници на задните седалки през 2009 година, 147 не са ползвали обезопасителни колани. Още по-ниско е ползването на детските обезопасителни седалки.

По данни от „краш“ тестовете на автомобилните производители от 35 до 50% от пътуващите в автомобилите биха се спасили от смърт и наранявания, ако са ползвали обезопасителните системи по време на ПТП. Повишаването на ползваемостта на обезопасителните средства над 95%, както е в по-голямата част от европейските страни, би довело до намаляване на убитите с около 100 души.

7. Къде загиват хората? (фиг. 60)

Най-голям брой тежки ПТП са регистрирани в населените места. Извън населените места техният брой е значително по-малък, но пък последствията са значително по-тежки. На всеки 15 пострадали в населените места един умира, докато извън населените места на всеки 6 пострадали загива един. Тежестта на последствията е свързана с различната скорост на движение на превозното средство към момента на удара при ПТП.

7.1 Населени места

През 2009 г. в резултат на 4691 ПТП в населените места са загинали 320 (35,5%) и са тежко наранени 5503 (63,4%) граждани. В градовете са загинали 247 граждани и са ранени 4661. В селата са пострадали 915 души, от които 74 са загинали.

Основните видове ПТП (фиг. 61), при които през 2009 са загинали хора в населените места, са блъскане на пешеходец - 41,7%, единични произшествия от вида блъскане на МПС в стълбове и огради - 29,3%, сблъскване между МПС - 20,9%, блъскане на велосипедист - 4,7% и т.н.

Места с повишена аварийност през 2009 година в населените места са пешеходните пътеки, където са настъпили 382 ПТП, със 17 загинали и 403 ранени.

На спирките за обществен превоз на пътници са регистрирани 204 ПТП с 12

загинали и 242 ранени.

От регистрираните ПТП в населените места през 2009 година 1758 са настъпили на кръстовищата и 2768 в участъците между тях (фиг. 62).

Най-често ПТП с пешеходци настъпват в зоните между кръстовищата, в следствие на неправилно движение по платното, внезапно слизване на платното и внезапно появяване между паркирани автомобили. Особено остър е конфликтът пешеходец - МПС в големите градове.

Над 76% от блъснатите пешеходци са в населените места. Пешеходната аварийност в населените места в България е една от най-високите в европейските страни.

През периода 2000 - 2009 година в населените места са загинали 4245 и са били ранени 58533 граждани (фиг. 63).

При произшествия от вида блъскане на пешеходец са загинали 2003 души, 21163 са били ранени.

В резултат на сблъсъци в стълбове и дървета в населените места са загинали 677 и са били ранени 5873 граждани.

При сблъскване между МПС в населените места са загинали 710 и са били ранени 18549 граждани.

На спирки за обществен превоз на пътници са загинали 12 и са били ранени 242 граждани.

На пешеходните пътеки са загинали 17 и са били ранени 403 граждани.

7.1.1 В градовете

През 2009 г. в градовете са регистрирани 3989 ПТП, при които са загинали 246 и 4662 са били ранени. За периода от 2000 до 2009 г. в градовете на нашата страна са регистрирани 43775 ПТП, при които са загинали 3216 и са били ранени 50138 души (фиг. 64).

Над 65% от загиналите в градовете през периода 2000 - 2009 година са следствие на ПТП в градски условия на областите София град, Пловдив, Бургас, Варна, Стара Загора, Плевен и Хасково (фиг. 65).

7.1.2 В селата

В селата през изминалата година са регистрирани 702 ПТП, при които са загинали 74 и са били ранени 841 лица.

През 2009 година броят на убитите в селата бележи значително намаление в сравнение с предходната година - 26, а спрямо средния брой за периода - 29.

За периода от 2000 до 2009 г. в селата са регистрирани 7205 ПТП, при които са загинали 1028 и са били ранени 8396 души (фиг. 66).

Голяма част от пострадалите в селата са в резултат на ПТП с транзитно преминаващи МПС с висока скорост, поради което и тежестта на тези ПТП е два пъти по-висока.

За високите скорости в селата говорят и видовете ПТП, като най-много са тези с едно МПС - блъскане в дърво, в предпазна ограда, в стълб и т.н., на следващо място е блъскането на пешеходец - 31,2% (фиг. 67).

7.2 Извън населените места

Извън населените места през 2009 година са регистрирани 2377 ПТП, при които са загинали 580 и са тежко ранени 3172 души.

В резултат на по-високите скорости извън населените места, смъртността е значително по-висока. При ПТП от вида „Сблъскване между МПС” и ПТП с 1 МПС на всеки 7 пострадали 1 умира, а при блъсканията на пешеходец на всеки 2 пострадали 1 умира.

За периода 2000 - 2009 година извън населените места са загинали 5608 и са били ранени 32157 души.

Най-голям е броят на пострадалите по пътищата първи клас - 1995 загинали (фиг. 68) и 10037 ранени.

По пътищата втори клас загиналите са 1351, а ранените - 7797.

По третокласните пътища са загинали - 953 и ранени 6080 души.

7.2.1 По автомагистралите

По автомагистралните участъци през 2009 година са регистрирани 114 произшествия с 36 убити и 143 ранени. Основните видове са „сблъскване между МПС и ПТП с 1 МПС (фиг. 69).

ПТП от вида „сблъскване между МПС” през 2009 година са 33 с 18 загинали и 49 ранени.

С едно МПС са регистрирани 72 произшествия, при които са пострадали 99 души, от които 15 са загинали.

За периода 2000 - 2009 година броят на произшествията е 1130 с 345 убити и 1474 ранени (фиг. 70).

7.2.2 По пътищата от републиканската пътна мрежа - първи, втори и трети клас, през 2009 година са регистрирани общо 1844 тежки ПТП, при които са загинали 463 и са ранени 2468 граждани.

За периода 2000 - 2009 година по пътищата от републиканската пътна мрежа - първи, втори и трети клас са регистрирани общо 17391 произшествия, с 4299 убити (фиг. 71) и 23807 ранени.

7.2.2.1 По първокласната пътна мрежа, през 2009 г. загиналите са 189, а ранените - 945.

През периода 2000 - 2009 година по пътищата първи клас са регистрирани 7315 ПТП, при които са загинали 1995 и са ранени 9994 граждани (фиг. 72).

По пътищата първи клас през периода 2000 - 2009 година (фиг. 73) са регистрирани 3520 ПТП от вида „сблъскване между МПС” с 1076 убити и 5735 ранени. Произшествията с едно МПС са 2673, убитите при тях - 547 и ранените - 3337. С най-голяма тежест са произшествията от вида „блъскане на пешеходец, където на всеки 2 ПТП загива по един човек, следвани от вида „блъскане на велосипедист” - 1 загинал на всеки 3 ПТП и „сблъскване между МПС” - 1 загинал на 3,3 ПТП.

7.2.2.2 По пътищата втори клас жертвите през 2009 година са 876, от които 138 са загинали.

През периода 2000 - 2009 година по пътищата втори клас са регистрирани 5604 ПТП, при които са загинали 1345 и са ранени 7733 граждани (фиг. 74).

От фиг. 74 се вижда, че до 2009 година броят на пострадалите при ПТП непрекъснато нараства.

За периода 2000 - 2009 година по пътищата втори клас са настъпили 2377 тежки ПТП от вида „сблъскване между МПС”, при които са загинали 624 и са ранени 3864 граждани.

Както и по първокласната пътна мрежа, с най-тежки последици са ПТП от вида „блъскане на пешеходец” – на всеки 2 ПТП се пада по 1 убит, на следващо място е блъскането на велосипедист, сблъскването между МПС и ПТП с едно МПС.

На следващо място по абсолютен брой са произшествията с едно МПС (фиг. 75) - 2309 с 441 загинали и 3026 ранени.

7.2.2.3 По третокласната пътна мрежа през 2009 година броят на загиналите е 136, а на ранените - 785.

През периода 2000 - 2009 година по третокласната пътна мрежа са регистрирани 4471 ПТП с 953 загинали и 6080 ранени (фиг. 76).

И тук, с изключение на 2007 година, се забелязва едно непрекъснато нарастване на броя на ПТП, убитите и ранените за периода 2000 - 2009 г.

По третокласната пътна мрежа за периода 2000 - 2009 година (фиг. 77) най-много са произшествията с едно МПС - 2299 (51,4%), с 473 убити (49,6%) и 3031 ранени (49,9%), т.е. половината от произшествията по пътищата трети клас са с едно МПС - водачът сам катастрофира след като не е успял да овладее автомобила поради движение с несъобразена с пътните условия скорост, превишена скорост, употреба на алкохол и др. При ПТП с едно МПС с най-голяма тежест са блъсканията в дърво, където на всеки 3 ПТП се пада по един убит, а за 2009 година този показател е 2,4 на 1 убит.

7.2.3 По общинската пътна мрежа

По общинската пътна мрежа през 2009 година са регистрирани 419 ПТП със 81 загинали и 561 ранени граждани.

За периода 2000 - 2009 година пътнотранспортните произшествия са 4979, убитите - 964 и ранените - 6769 (фиг. 78).

Най-много са произшествията с едно МПС - 2732 (54,9%) с 577 убити (59,9%) и 3715 ранени (54,9%) (фиг. 79).

7.2.4 ПТП убити и ранени по план и профил на пътя

През 2009 година 59,9% от убитите при ПТП са регистрирани на хоризонтален прав път (фиг. 80), 14,6% на прав път в наклон, 23,3% в хоризонтални криви и 1,6% във вертикални криви. Тези проценти са непроменени за целия период 2000 - 2009 година.

За периода 2000 - 2009 година броят на пострадалите при ПТП по хоризонтален прав път е на едно постоянно ниво (фиг. 81), като само през 2009 година има съществено намаление. Спрямо средните показатели за 10 годишния период намалението на броя на убитите е с 11,2%, а на ранените - 4,7%.

Докато при хоризонталните и прави участъци броят на пострадалите при ПТП се запазва на едно и също ниво, то при хоризонталните криви се забелязва съществено нарастване на броя на пострадалите при ПТП (фиг. 82). Броят на убитите през 2008 година е бил по-голям в сравнение с 2000 година с 50 (22,3%). През 2009 година броят на пострадалите е нараснал с 16,0% и то основно при ранените, защото при убитите има намаление с 4 .

7.3 Общини

Под управлението и във възможностите на общините са населените места и общинската пътна мрежа на тяхна територия. Разпределението на ПТП по общини отразява състоянието на пътната мрежа, организацията на движението, натовареността на трасетата, спазването на правилата на територията на общината от местните жители и транзитно преминаващия транспортен поток.

Има общини с традиционно висока аварийност и голям брой загинали при ПТП. В някои от тях основният дял тежки ПТП е в резултат на нарушения на водачи от други райони и транзитно преминаващ транспорт, в други - поради липса на безопасни условия на движение на пешеходци и велосипедисти и др. По пътищата в населените и извън населените места на 16 общини за последните 10 години са загинали по над 100 души (табл. 1), което е 25,6% от общия брой на убитите при ПТП.

Само в 5 от тези общини - Бургас, Стара Загора, Пловдив, Сливен и Варна са регистрирани 12,2% от общия брой на всички загинали при ПТП за последните 10 години.

Голяма част от проблемите на безопасността на движението на територията на общините, особено в населените места, са следствие на подценяване от общинските власти на проблема за безопасността на движението, както и на липсата на условия за безопасно движение на всички участници в движението.

7.4 По РПУ

През 2009 година на територията обслужвана от 31 районни полицейски управления (табл. 2) са регистрирани 45,3% от общия брой убити при ПТП в страната.

7.5 Области (фиг. 83).

Разпределението на пътнотранспортните произшествия и пострадалите при тях граждани показва, че най-голям е броят на убитите на територията на Пловдивска област - 927 ПТП с 99 убити и 1213 ранени, следват София град - 87 убити и 1515 ранени, Бургаска - 57 убити и 410 ранени, Старозагорска - 56 убити и 591 ранени, Хасковска - 46 убити и 167 ранени, София област - 44 убити и 231 ранени и т.н.

Структурата на аварийността в отделните области е различна.

На територията на някои области по-голямата част от убитите граждани са поради нарушения на водачи от други области. Така например на територията на област Бургас 95,6% от загиналите са по вина на водачи от други области, на област Видин - 88,2 %, Ловеч - 60,0 % и т.н.

В 8 области - Пловдивска, София град, Бургаска, Старозагорска, Хасковска,

Пазарджишка и Добричка при ПТП са загинали 470 души (52,2%).

Съществува тенденция на увеличаване на тежките пътнотранспортни произшествия и жертвите при тях в областите Пловдив, Плевен, Хасково и Добрич (фиг. 84).

Аварийността се задържа на едно и също ниво без подобрене в областите Варна, Велико Търново, Видин, Кърджали, Кюстендил, Ловеч, Перник, Пловдив, Смолян, Стара Загора и Хасково.

В областите Враца, Габрово и Русе се забелязва задържане и слаба тенденция на намаляване на аварийността.

8. Кога загиват хората?

8.1 По дни от седмицата

Най-голям е броят на пострадалите граждани в петък и събота - 3145, от които 317 са загинали (табл. 3).

На фона на общото намаление на жертвите при ПТП в деня петък през 2009 спрямо 2008 година се наблюдава увеличение на убитите с 11,8%. Най-съществено намаление на броя на убитите през 2009 година спрямо 2008г. се наблюдава през неделните дни - с 16,8%.

За периода 2000 - 2009 година най-голям е броят на загиналите от ПТП в дните събота и неделя, съответно 1677 и 1638 (фиг. 85) и тежестта на произшествията в дните събота и неделя е най-голяма – в събота 10 убити се падат на 69 ПТП, а в неделя – на 64. В същото време в дните вторник и сряда 10 убити се падат съответно на всеки 83 пътнотранспортни произшествия.

8.2 По час от денонощието

През 2009 година най-авариен е бил интервалът от 15 до 18 часа, през който са пострадали 2551 души, от които 245 са загинали.

За периода 2000 - 2009 година броят на убитите в интервала 17 - 18 часа е най-голям - 1351, следва 19 - 20 с 1299 убити (фиг. 86).

С най-голяма тежест са произшествията, настъпили в малките часове на денонощието - в интервала между 5 и 6 часа на 4,5 ПТП се пада по един убит, на следващо място е интервалът между 3 и 4 часа - 4,8 ПТП на един убит и между 1 и 2 - 5,1 ПТП на 1 убит.

8.3 По месеци

През 2009 година най-голям брой убити са регистрирани през месеците октомври, юли и май, когато са загинали при пътнотранспортни произшествия 33,2% от общия брой убити при ПТП.

За периода 2000 - 2009 година най-голям брой загинали са регистрирани през месец октомври - 1040, следват август - 1019, юли - 986, септември - 946 и ноември - 893 (фиг. 87).

8.4 По осветеност

През 2009 година в тъмната част от денонощието при ПТП са пострадали 3236 души, от които 370 са загинали. Произшествията по тъмно са с по-голяма тежест от тези през деня. За пътуващите през нощта опасността от попадане в

катастрофа и от нараняване е 5 пъти по-голяма. Най-застрашени през тъмната част от денонощието са пешеходците, велосипедистите и каруцарите.

За определени видове ПТП честотата на настъпване е по-висока през тъмната част от денонощието. Такива са единичните произшествия - 53% от загиналите, произшествията поради управление под въздействието на алкохол - над 70% и др.

През периода 2000 - 2009 година при сумрак са загинали 533, на изкуствено осветление - 840, през тъмната част от денонощието - 3183 и при дневно осветление - 5296 души (фиг. 88).

При намалена видимост - тъмнина, сумрак и изкуствено осветление за периода са пострадали 36016 души, от които 4556 са загинали.

С най-голям тежест са произшествията настъпили през тъмната част на денонощието, където на всеки 45 ПТП се падат по 10 убити. На следващо място е сумракът.

Броят на загиналите по третокласната пътна мрежа в резултат на ПТП е по-голям през тъмната част от денонощието.

8.5 ПТП убити и ранени при мъгла, снеговалеж и проливен дъжд

През 2009 година 70,7% от убитите при ПТП са регистрирани при ясно време, с 69,1% от ранените (фиг. 89).

Най-тежки са последиците при ПТП настъпили при мъгла - на всеки 5 ПТП се пада по един убит. Тежестта на произшествията настъпили при снеговалеж от 1 убит на 19 ПТП средно за периода 2000 - 2009 година е нараснала на 1 убит на 7 ПТП.

Анализът на пътнотранспортните произшествия и жертвите при тях показва, че през 2009 г. съществени изменения в структурата на аварийността не са настъпили. Запазват се ситуациите от предишните години, при които загиват хора. Реализираното намаление в броя на жертвите е основно в населените места с 27,5%, докато извън населените места намалението е 6,0%. Най-ниско е намалението на жертвите от единичните пътнотранспортни произшествия - 2,2%. Трудно настъпват промени в поведението на участниците в движението. Запазил се е високият брой на жертви по вина на нови и неспособни водачи, както и на децата пътници в автомобилите. Броят на водачите и пътниците, не ползващи обезопасителни средства независимо от тяхното процентно намаляване се запазва висок. Запазва се високата пешеходна аварийност. Всеки втори загинал в населените места е пешеходец. Над 65,0% от пешеходците са блъснати в тъмната част от денонощието.

Сериозни са проблемите по състоянието на пътните комуникации. Всеки четвърти загинал е резултат от пътнотранспортно произшествие, настъпило на хоризонтална крива. Висок е броят на жертвите в следствие блъскане на автомобила в дървета и стълбове край пътя. Изключително тежки се последствията от челните сблъсъци в резултат на неправилно изпреварване и навлизане в лентата за насрещно движение и др. Повече от половината от автомобилния парк е с ниска степен на пасивна и активна безопасност. Висок е броят на допълнително починалите граждани. Липсата на целево финансиране определя бездействието по отношение обезопасяване на местата с концентрация на пътнотранспортни произшествия и др.

Резултатите от оценката на структурата на пътнотранспортните произшествия, регистрирани през 2009 г. и периода 2000 - 2009 г. и факторите, оказващи влияние за тяхното настъпване и тежест позволяват да бъдат направени следните изводи и препоръки:

1. Основна причина за пътнотранспортните произшествия през изминалия период е превишената и несъобразена скорост. За периода от 2000 до 2009 г. поради това нарушение са регистрирани 30252 тежки пътнотранспортни произшествия, при които са загинали 4834 и са били ранени 36758 граждани. Поради превишена и несъобразена скорост най-често (над 52,0% от загиналите) настъпва загуба на управление и напускане на платното за движение, при което са загинали 2520 души. В 35,0% от случаите при превишена и несъобразена скорост са пострадали пешеходци, велосипедисти или пътуващи в каруца, от които са загинали 1671 души.

2. Поради неправилно изпреварване и навлизане в лентата за насрещно движение са загинали 1296 души. В над 90% от убитите поради тази маневра са загинали в резултат на удар между два автомобила.

3. Запазва се високата аварийност по вина на нови водачи. По вина на водачи със стаж до две години са загинали 1225 души и са били ранени 11649. През периода броят на жертвите е нараснал от 815 през 2000 на 1490 през 2009 г.

В нормативно отношение не съществуват специални текстове за повишено внимание към новите водачи и младите хора. Много положителни практики в европейските държави по отношение на подготовката и формирането на умения за по-високи изисквания към дисциплината на новите водачи не се прилагат у нас.

4. По вина на неправоспособни водачи са загинали 740 и са били наранени 6736 граждани. През годините броят на тежките ПТП и жертвите при тях се е удвоил. Всеки ден по вина на неправоспособни водачи се регистрират 2 тежки ПТП с пострадали хора. Жертви на произшествията, предизвикани от неправоспособни водачи са млади хора предимно като пътници в автомобила. По голямата част от тези тежки пътнотранспортни произшествия са регистрирани извън населените места. Съществуват региони с повишена аварийност по вина на неправоспособни водачи.

5. Като пътници в превозните средства през периода са загинали 2816 и са били ранени 32483 души. Над 84% от загиналите пътници и над 90% от ранените са пътували в леки автомобили.

Като пътници в автомобили управлявани от неправоспособни и пияни водачи са загинали 467 и са били ранени 4440 души.

При единични пътнотранспортни произшествия от удари в дървета, стълбове и огради, преобръщане в дерета и по ниви, като пътници са загинали 1326 и са били ранени 12339 души.

6. Ползваемостта на обезопасителните средства през годините постоянно нараства. Ползваемостта от 14,1% през 2000 г. е нарастнала на 50,4%. Независимо от този факт през 2009 г., 176 от загиналите водачи не са ползвали обезопасителни средства. От загиналите пътници на предните седалки ползваемостта на коланите е била 44,9%, а на задните седалки 13,9%. На предните седалки са загинали 76 без да

ползват обезопасителни средства, а на задните седалки техният брой е 123. Общият брой на загиналите водачи и пътници, неползващи обезопасителни средства е 375. При постигане на ползваемост до 80% от тази група участници в движението над 120 души биха спасили живота си. Същото се отнася и за 1903 ранени пътници и водачи, които не са ползвали обезопасителни средства. При увеличаване на ползваемостта на обезопасителните средства с 80% от тази група над 600 души биха се спасили от нараняване.

От пътуващите в автомобили, които загубват управление и напускат платното за движение, все по-малко ползват обезопасителни средства. Над 62% от водачите и 69% от пътниците в самокатастрофиралите МПС не са ползвали обезопасителни средства.

Значително по-ниска е ползваемостта на обезопасителните средства от загиналите в населените места водачи - 38% и пътници - 25%, докато извън населените места този процент е съответно 54,7% за водачите и 51,4% за пътниците.

7. Изключително висока е смъртността през тъмната част от денонощието. В резултат на ПТП в тъмната част от денонощието, по здрач и на изкуствено осветление, са загинали 4556 души и са ранени 31460. Някои видове ПТП настъпват по-често през тъмната част от денонощието.

За периода през тъмната част от денонощието са загинали 1335 (51,4%) пешеходци и са били наранени 6373 (28,8%). Тежестта на последствията за блъснатите пешеходци през тъмната част от денонощието е 2,7 пъти по-висока.

В резултат на напускане на платното за движение са загинали 1735 (53,8%) граждани. Само от удари в дървета през тъмната част от денонощието за периода са загинали 676 и са били ранени 3398(51,5%) граждани.

8. По време на мъгла снеговалеж и дъжд при тежки пътнотранспортни произшествия са загинали 1191 и са били ранени 10096 граждани.

9. В населените места през периода са загинали 4254 и са били ранени 58927 души.

Най-честата жертва на пътнотранспортните произшествия в населените места е пешеходецът. За периода в населените места са загинали 2600 пешеходци и са били ранени 22147.

Над 76,6% от загиналите пешеходци са блъснати в населените места, а останалите - в близост до населените места, където определено липсват условия за безопасно движение на пешеходци.

Най-често жертви на произшествията стават пешеходците над 65 годишна възраст, при които се наблюдава и изключително висока смъртност.

Втората по големина група ПТП е на настъпилите в резултат на загуба на управление и напускане на платното за движение и блъскане в неподвижни препятствия. При този вид ПТП са загинали 1679 и са били ранени 10027 души.

Поради неспазване на предимство и сблъсък между два автомобила са загинали 710 и са били ранени 18549 души.

В градовете са загинали 3226 и са били ранени 50531 души.

В селата са загинали 1028 и са били ранени 8396.

По-високата смъртност в населените места в България в сравнение с редица европейски страни се определя и от големите различия в пътните инфраструктури. У нас рядко се срещат кръгови кръстовища, острови за безопасност на пешеходците, зони с успокоено движение - 30 км/час, велосипедни алеи и др. За използване на тези решения, осигуряващи по-голяма сигурност в движението, няма нормативна база.

Пътната инфраструктура в населените места не предоставя еднакви условия за безопасно движение на всички участници в движението. Хората загиват и биват наранявани в селището, където живеят, работят, пазаруват, учат, и поради липса на условия за безопасно движение на всички участници в движението.

10. Голям е броят на ПТП и жертвите при тях вследствие на напускане на платното за движение и удари в крайпътни препятствия. През периода при този вид ПТП са загинали 3222 и са били ранени 24290 граждани.

При удари в дървета са загинали 1257 и били ранени 6606 души.

При преобръщане извън пътя са загинали 1036 и са били ранени 8764 души.

От удари в стълбове край пътното платно са загинали 422 и са били ранени 3421 души.

Високата смъртност при тези ПТП е следствие от изключително големия брой неподвижни небезопасни твърди препятствия - дървета, стълбове, подпорни прегради, билбордове, в непосредствена близост до платното за движение. Напускането на платното за движение в резултат на загуба на управление е в следствие на неумението на водачите правилно да избират режима на движение съобразно конкретните условия и собствените си възможности.

11. Най-тежките ПТП се регистрират в следствие на челни удари поради навлизане в лентата за насрещно движение и неправилно изпреварване.

През периода поради неправилно изпреварване и навлизане в лентата за насрещно движение са загинали 1296 и са били ранени 8249 граждани.

12. Определено съществуват места и участъци от пътната мрежа които са с повишен риск от пътнотранспортни произшествия.

а) на хоризонтални криви, при хоризонтален път и път в наклон са загинали 2298 и са били наранени 18359 граждани. Всеки 4 загинал при ПТП от вида блъскане с друго МПС и самостоятелни произшествия е регистрират на завой.

б) на участъци от пътната мрежа в наклон са загинали 1443 и били ранени 11891 души.

в) на кръстовища са загинали 1378 и били ранени 25139 души.

В това число на кръстовища със светофарно регулиране са загинали 219 и били ранени 5844 души.

г) на спирки за обществен превоз на пътници са загинали 340 и са били ранени 4081 граждани.

д) на пешеходни пътеки са загинали 283 и били ранени 3709 граждани.

е) на мостове през периода са загинали 179 и били наранени 1015 граждани.

13. Особено остър е конфликтът и тежестта на последствията от пътнотранспортните произшествия с участниците в движението извън автомобила.

а) през периода по пътищата на страната са загинали 2689 пешеходци и 22646 са били ранени.

По-голямата част от блъснатите пешеходци са в резултат на превишаване на скоростта. Масово не се спазва предимството на пешеходеца на пешеходните пътеки, в районите на спирките на обществен транспорт, при завиване на кръстовищата.

Най-тежки са последствията за пешеходеца при преминаване през платното за движение между кръстовищата. При опит да пресекат платното за движение от ляво и от дясно са загинали 45,5% от общо убитите пешеходци.

При движение по платното за движение са загинали 12,6% от убитите пешеходци.

В зоната на кръстовищата са загинали 6,4% от всички загинали пешеходци.

В кръстовищата най-често конфликтът е при завиването на МПС наляво и надясно.

б) В резултат на пътнотранспортни произшествия са загинали 428 и са били ранени 3617 велосипедисти.

14. За периода в резултат на пътнотранспортни произшествия са загинали 629 и са били ранени 12614 деца до 18годишна възраст.

Най-често при ПТП децата стават жертви като пътници в автомобилите. За периода са загинали 366 и са били наранени 5385 деца пътници.

Като пешеходци са загинали 160 и са били наранени 5118 деца.

Като водачи на велосипеди, каруци и моторни превозни средства (за децата от 14 до 17г.възраст) са загинали 66 и са били ранени 1023 деца.

15. Най-голям дял от жертвите на ПТП се отнася към водачите на леки автомобили.

През периода с участие на леки автомобили са загинали 7085 и са били ранени 68798 граждани.

По вина на товарни автомобили са загинали 971 и са били ранени 5836 души.

По вина на автобусни шофьори са загинали 280 и са били ранени 2169 души.

Автомобилният парк в нашата страна е с ниска степен на пасивна и активна безопасност. Над 85% от автопарка е без въздушни възглавници, системи за спиране и устойчивост, което определя и по-високата аварийност и тежест на последствията.

Отчитайки характерните особености в структурата на пътнотранспортните произшествия, причините и условията за тяхното настъпване, както и вида на жертвите и основните цели за намаляване на последствията на пътнотранспортния травматизъм в краткосрочен план през 2010 г. и в перспектива до 2020 г. специално внимание следва да се отдели в следните насоки:

1. Ограничаване на нарушенията на скоростните режими чрез завишаване на отговорностите на нарушителите, внедряване на автоматични средства за контрол и повсеместно въвеждане на съоръжения за успокояване на движението в населените места. Проектиране и изграждане на кръгови кръстовища от линеен тип.

2. Повишаване ползваемостта на обезопасителните колани, каски и детски седалки до 90 - 95%. Завишаване отговорността на водачите при не безопасен превоз

на пътниците, които превозват. Повишаване познанията на водачите и пътниците за опасностите за тяхното здраве и живот при пътнотранспортни произшествия, когато на са обезопасени.

3. Намаляване на пътнотранспортните произшествия по вина на нови водачи чрез прилагане на комплекс от мерки – законодателни и превантивни, повишаване познанията на населението за повтарящите се грешки от младите водачи, както и разработване на цялостна стратегия за усъвършенстване на системата за обучение и проверка на знанията и уменията на кандидатите за водачи на моторни превозни средства, както и система на продължаващо обучение.

4. Намаляване на броя случаите на управление на МПС от неправооспособни водачи и водачи под въздействието на алкохол. Завишаване на отговорностите за тези нарушения и засилване на нормативно възпиращото въздействие на семействата и близкото обкръжение. Повишаване на познанията на населението по отношение опасността от участие в движението на неправооспособни и пияни водачи.

6. Ограничаване на аварийността в населените места чрез въвеждане на комплекс от мерки - разширяване на видео контрола, ускорено въвеждане на най-добрите практики за организация и успокояване на движението в населените места като кръгови кръстовища, изкуствени неравности, обезопасителни острови за пешеходци, пешеходни ограждения, пешеходни зони, велосипедни алеи и др. Изменение на нормативната база относно категоризацията и уличната мрежа, както и по отношение организацията на движението в урбанизираните територии.

7. Подобряване безопасността на пътната инфраструктура чрез разделяне на транспортните потоци на участъците с концентрация на челни удари, реконструиране на кръстовищата „гилотини” с 3 и повече загинали за последните 3 години в кръгови кръстовища.

8. Намаляване на пътнотранспортните произшествия в зоните на хоризонтални криви.

9. Усъвършенстване на нормативната база и завишаване на отговорностите за умишлените нарушения, които реално застрашават живота и здравето на другите участници в движението, конкретизиране отговорностите и санкциите за неизправностите на пътната инфраструктура, сигнализацията и маркировката, както и по-точно формулиране на отговорностите на отделните институции за създаване на условия за безопасно движение.

8. Провеждане на конкретна разяснителна работа за опасностите в пътното движение и пътнотранспортните произшествия с уязвимите участници в пътното движение - пешеходци, велосипедисти, мотоциклетисти.

9. Разработване на система от стимули за обновяване на автопарка с автомобили с по-високи показатели на активна и пасивна безопасност.

10. Обобщаване и разпространяване на добрите практики по осигуряване на безопасността на движението.

11. Повишаване на активността на местните структури по безопасност на движението за планиране и реализация на мероприятия по безопасността на движението.

12. Разработване на механизъм за финансиране на дейността по безопасност на движението.

13. Разширяване кръга на ангажираните институции при решаване проблемите на безопасността на движението чрез изграждане, укрепване и активизиране на областните, общинските и училищните комисии.

14. Разработване и реализиране на стратегия за подобряване безопасността на движението по пътищата на страната за периода 2011 - 2020 г.

15. Привличане на по-широк кръг експерти от сферата на науката, културата, образованието, медицината, медиите и др. за провеждане на превантивна дейност за предотвратяване на пътнотранспортните произшествия и намаляване на последствията от тях.

16. Провеждане на научно-приложни конференции, кръгли маси, семинари, конкурси, състезания и дискусии по проблемите на безопасността на движението.

17. Повишаване приноса на отделните министерства, областните управи и кметовете в подобряването на безопасността на движението съобразно задълженията им по Закона за движението по пътищата.

18. Активно медийно отразяване на проблемите на безопасността на движението с цел повишаване познанията и отговорността на населението и институциите за опазване живота и здравето на хората в пътното движение.

обсъден и приет на заседание на ДОККПБДП на 8 март 2010г.